

Program ve siyasetsiz ekonomi

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Zaman zaman göze çarpan bir laf var: '1. geleneksel bilmem ne festivali'. Burada 'birinci'

sözcüğüyle 'geleneksel' sözcüğünün yan yana gelişindeki hafif köylü kurnazlığı kokan tavır insanları gülümsetiyor da, her şu kadar yılda bir açıkladığımız ekonomi programları nedense insanlarda aynı duyguyu uyandırmıyor sanıyoruz. Eğer o programlar silsilesini tanımlayacak olsaydık, herhalde her yeni açıklanan programa 'geleneksel 1. yenilik programı' dememiz gerekirdi. Türkiye, bir anlamda 1923'ten beri programlarla yatıp kalkıyor.

Belki bunda şaşacak bir şey yok. Hızla değişen bir dünya bizim de kendimizi ona uyarlamamızı zorunlu kılınca oturup programlar hazırlıyoruz-diyebilirdik ve keşke öyle olsaydı. Oysa öyle değil ve asıl mesele, yeni açıklanan programı da kapsayacak biçimde, orada yatıyor. O anlamda birkaç noktaya değinelim.

Her şeyden önce bugüne değin hazırlanan programların yapısal nitelikleri zaman içinde hep zayıflayarak geldi. Çünkü hazırlanan programlar kapsamlı bir yapısal dönüşürümü gerçekleştirmek bir yana, içinde bulunan gerçeğe bile gözünü kapatıyordu. Şimdi bundan bir önceki programı hatırlayın. Bankaların görev zararı son dokuz yılda sıfır kuruştan ulusal gelirin yüzde 20'sine çıkmıştı ve program bu gerçeği görmezden gelerek hazırlanıyordu. Öyle bir programın 19 Şubat basiretsizliği olmasa da yaşamasına olanak var mıydı, olabilir miydi? İşte o noktada programların asıl gerçeği karşımıza çıkıyor.

Bir programın gerçekçi, kalıcı ve yapıcı olması içerdiği basit sayılarla ilişkili değildir. Kamu ekonomisi, maliyesi bir toplumsal, dolayısıyla da siyasal meseledir. Bir toplumda yerleşik sınıflar, katmanlar arasındaki güç dağılımı, devletin bu dağılımda oynadığı rol, tuttuğu taraf, aldığı vaziyet demektir. Kısacası, sınıflar arasındaki güç ve iktidar çatışmasıdır, kamu ekonomisi ve siyasal ön tercihlere dayanır. Türkiye, ekonomi gerçeğini bu açıdan bakarak yeniden yorumlamak zorundadır.

Bu açıdan bakınca, son on yılın ekonomi anlayışı çok keskin, çok yoğun bir popülizmi içermektedir. Taşranın büyük kente boşalmasıyla başlayan bu süreç siyasal dengeleri altüst etmiştir. O dengeleri yakalamak isteyen siyaset, biraz da yaşanan belirsizlik ve dağınıklık içinde, ekonomiyi ussal, yönetsel, saydam, gerçekçi olmaktan çıkarmıştır. Sürecin altında yatan en önemli koşullardan birisiyse, 1991 seçimidir. Eskilere yeniden açılan siyasal ortamın özellikle de merkez sağda meydana getirdiği yer kapma telaşı bu sonucu hazırlamıştır. Bugünse karşımızda karmakarışık ama mantığı kendi içinde gizli bir siyasal düzen ve ekonomik yapı var.

Bu program o yapıyı nereden yakalayacak? Bu soruyu yanıtlamak o kadar kolay değil. Çünkü, bu programın arkasında yer alan üç siyasal partinin temsilcisi olduğu toplumsal kesimler var. Programın siyasal mantığı arandığı zaman ortada o kesimlerin bütünüyle kurulmuş sağlıklı bir ilişki görünmüyor. Dolayısıyla mevcut popülizmi aşmaya çalışan bir mantık kendisini derinden derine sezdiriyorsa da mesele hâlâ Telekom, THY olarak vazediliyor. Bu da anlaşılabilir bir şey; çünkü, programın getireceği yapısal dönüşüme içeriden, yani hükümet kanatlarından ciddi bir direniş var. O zaman bu program da, üstelik parasal ve makro dengeleri henüz açıklanmamış bir çerçeve olarak, anti-popülist bir siyasetin teknokrat mantığıyla hazırlanmış iyi niyet mektubu olarak duruyor karşımızda.

Bize siyasetsiz ekonomi olamayacağını hatırlatan ve uygulanmasındaki zorlukları çarşamba günü tartışmak istediğim bir program bu.